

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

StV@eduskunta.fi

Asia: HE 224/2020 vp Lausuntopyyntö; Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kaupallisten rokotetutkimuspalvelujen yhtiöittämisestä

Turun yliopiston Lääketieteellisen tiedekunnan lausunto

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt lausuntoa koskien THL:n kaupallisten rokotetutkimuspalvelujen yhtiöittämistä. Suunnitelma toimintojen yhtiöittämisestä on tervetullut ja se pyrkii selkeyttämään tilannetta, jossa lääketeknisten tilaamien rokotetutkimusten teko THL:ssä ja THL:n ja STM:n rokotehankintoja koskeva valmistelu ja päätöksenteko ovat tapahtuneet saman organisaatiokokonaisuuden sisällä. Nykyinen toiminta on näyttänyt yhteiskunnan suuntaan olevan kytköksissä toisiinsa ja vaarantavan päätöksentekijän riippumattomuuden. Ehdotettu muutos kaupallisten rokotetutkimuspalvelujen siirtämiseksi erilliseksi yhtiöksi (jäljempänä Yhtiö) on perusteltu, ja muutos pyrkii myös luomaan Suomeen merkittävää liiketoimintaa.

Turun yliopiston Lääketieteellinen tiedekunta esittää lausuntonaan seuraavaa:

- 1) Ehdotuksen valmistelussa on tietävästi keskusteltu THL:n ja Tampereen korkeakoulusäätiön kanssa. Yliopistot ja yliopistolliset keskussairaalat, joissa tehdään merkittävää rokotetutkimusta tai rokotekehitystyötä (mm. Helsinki, Turku, Kuopio, Oulu ja Jyväskylä), on jätetty suunnitelmien ulkopuolelle. Näkemyksemme mukaan olisi Suomelle ja koko rokotetutkimuksen alalle eduksi, jos Yhtiössä olisivat mukana merkittävät rokotetutkimusta tekevät yliopistot ja yliopistolliset keskussairaalat. Tällöin valtakunnallinen asiantuntemus, osaaminen ja tutkimusverkostot olisivat laajemmin rokotetutkimustoiminnan käytettävissä. Turun yliopisto pitää valtakunnallisen rokotetutkimustoiminnan kehittämistä tarpeellisenä ja pitää myös tärkeänä, että Yhtiö näyttäytyisi ulkomaisten rokotevalmistajien suuntaan yhtenä vahvana suomalaisena kansallisena toimijana.
- 2) Kansallisen rokoteohjelman rokotteet valitaan Kansallisen rokoteasiantuntijaryhmän (KRAR) ja Tartuntatauti- ja neuvottelukunnan suosituksesta STM:n, VM:n ja viime kädessä eduskunnan hyväksymänä. Yhtiöllä ei olisi roolia rokoteohjelman suunnittelussa ja Yhtiön työntekijät olisivat myös esteellisiä rokoteohjelman suunnittelussa. Kaikki kansalliseen rokoteohjelmaan valittavat rokotteet ovat myyntiluvallisia Euroopan lääkeviraston (EMA) hyväksymiä rokotteita. Näin ollen ei ole perusteita siihen, että valtio olisi perustettavassa Yhtiössä pääosakkaana. STM:n valvontarooli Yhtiössä loisi esteellisyyden rokotetutkimusta tekevän yhtiön ja rokoteohjelmasta päättävien ja toteuttavien viranomaisten välillä. Siten yhteiskunnan näkökulmasta aiempi kytkös, joka on haluttu poistaa, säilyisi edelleen. Yliopiston näkemyksen mukaan valtion tulisi olla minimiosakas tai ei osakas ollenkaan perustettavassa yhtiössä, jolloin rokotehankintoihin liittyvä esteellisyys poistuisi. Parempi malli Yhtiön omistajuudesta olisi yliopistojen, yliopistollisten keskussairaaloiden ja säätiöiden yhteisomistajuus.
- 3) Yhtiön perustamiseen liittyvä arvioitu 8 M€:n alkupääoma ei ole perusteltua, koska näin valtio epäsuorasti tukisi kaupallista rokotetutkimustoimintaa. Valtion suora tuki (piilotuki) yritysten toimintaan on EU-sääntöjen vastaista. Yhtiön tulisi olla omavarainen ilman valtion suoraa tukea, ja Yhtiön alkupääoma voitaisiin muodostaa THL:n ja Tampereen korkeakoulusäätiön nykyisistä rokotetutkimukseen käytettävissä olevista resursseista ja mahdollisesti myös

18.11.2020

yliopistojen ja yliopistollisten keskussairaaloiden pääomituksista. Valtio voisi kuitenkin lainata alkupääoman Yhtiölle.

- 4) Esityksessä ehdotetaan, että Yhtiö olisi uusi valtion erityistehtäväyhtiö. Yhtiö tekee kaupallisten lääkeyhtiöiden tilaamaa rokotetutkimusta ja siten se toimisi täysin kaupallisena tutkimusta myyvänä yhtiönä. Yhtiö ei valmista eikä kehitä rokotteita, jolloin sen tehtävä ei liity kansalliseen valmiustoimintaan tai tartuntatautien torjuntaan. Yhtiön tekemä tutkimus ei ole kriittistä rokotetoiminnan kannalta, koska kansalliseen rokotusohjelmaan valitaan EMA:n hyväksymiä myyntiluvallisia rokotteita kansallisen käytännön mukaisesti, joihin Yhtiöllä ei ole esteellisyyden takia asiantuntijaroolia tai vaikutusmahdollisuutta. Yhtiön ei voida katsoa toimivan esim. lääkehuollon, liikenteen, viestinnän, puolustuksen tai energiatalouden alueilla, jotka luokitellaan kansallisen kriisivalmiuden kannalta merkittäviksi toiminnoiksi ja joissa valtio voi olla toimintaa tekevien yhtiöiden osakkaana. Näin ollen perusteita Yhtiön valtion erityistehtäväyhtiöksi ei ole.

Pekka Hänninen
dekaani